

22009A1216(02)

16.12.2009.

SLUŽBENI LIST EUROPSKE UNIJE

L 331/19

PROTOKOL**o pravu mjerodavnom za obveze uzdržavanja**

Države potpisnice ovog Protokola,

Želeći uspostaviti zajedničke odredbe o pravu mjerodavnom za obveze uzdržavanja,

Želeći modernizirati Hašku konvenciju od 24. listopada 1956. o pravu mjerodavnom za obveze uzdržavanja djece i Hašku konvenciju od 2. listopada 1973. o pravu mjerodavnom za obveze uzdržavanja,

Želeći razviti opća pravila o mjerodavnom pravu kojima se može dopuniti Haška konvencija od 23. studenoga 2007. o međunarodnoj naplati alimentacije i drugih oblika obiteljskog uzdržavanja,

Odlučile su sklopiti Protokol u tu svrhu i sporazumjele su se o sljedećim odredbama:

Članak 1.**Područje primjene**

1. Ovim se Protokolom određuje mjerodavno pravo za obveze uzdržavanja koje proizlaze iz obiteljskog odnosa, roditeljstva, braka ili tazbinskog srodstva, uključujući obvezu uzdržavanja djeteta bez obzira na bračno stanje roditelja.

2. Odluke donesene u primjeni ovog Protokola ne dovode u pitanje postojanje bilo kakvog odnosa iz stavka 1.

Članak 2.**Opća primjena**

Ovaj se Protokol primjenjuje čak i ako je mjerodavno pravo države koja nije država ugovornica.

Članak 3.**Opće pravilo o mjerodavnom pravu**

1. Obveze uzdržavanja uređuju se pravom države uobičajenog boravišta vjerovnika uzdržavanja, osim ako ovim Protokolom nije predviđeno drukčije.

2. U slučaju promjene uobičajenog boravišta vjerovnika uzdržavanja, pravo države njegovog novog uobičajenog boravišta primjenjuje se od trenutka nastanka promjene.

Članak 4.**Posebna pravila kojima se daje prednost određenim vjerovnicima uzdržavanja**

1. Sljedeće se odredbe primjenjuju u slučaju obveza uzdržavanja:
- djece od strane njihovih roditelja;
 - osoba mlađih od 21 godinu od strane osoba koje nisu njihovi roditelji, osim za obveze koje proizlaze iz odnosa iz članka 5.; i

(c) roditelja od strane njihove djece.

2. Ako temeljem prava iz članka 3. vjerovnik uzdržavanja ne može dobiti uzdržavanje od dužnika uzdržavanja, primjenjuje se *lex fori*.

3. Neovisno o članku 3., ako se vjerovnik uzdržavanja obratio nadležnom tijelu države u kojoj dužnik uzdržavanja ima svoje uobičajeno boravište, primjenjuje se *lex fori*. Međutim, ako temeljem tog prava vjerovnik uzdržavanja ne može dobiti uzdržavanje od dužnika uzdržavanja, primjenjuje se pravo uobičajenog boravišta vjerovnika uzdržavanja.

4. Ako temeljem prava iz članka 3. i stavaka 2. i 3. ovog vjerovnik uzdržavanja ne može dobiti uzdržavanje od dužnika uzdržavanja, primjenjuje se pravo države njihovog zajedničkog državljanstva, ako ga oni imaju.

Članak 5.**Posebno pravilo u pogledu bračnih drugova i bivših bračnih drugova**

U slučaju obveze uzdržavanja između bračnih drugova, bivših bračnih drugova ili osoba čiji je brak poništen, članak 3. ne primjenjuje se ako jedna stranka podnese prigovor i ako je pravo druge države, posebno države njihovog zadnjeg uobičajenog boravišta, u bližoj vezi s brakom. U takvom se slučaju primjenjuje pravo te druge države.

Članak 6.**Posebno pravilo o obrani**

U slučaju obveza uzdržavanja osim onih koje proizlaze iz odnosa roditelj-dijete prema djetetu i onih iz članka 5., dužnik uzdržavanja može osporiti tražbinu vjerovnika uzdržavanja zbog što ne postoji takva obveza na temelju kako prava države uobičajenog boravišta dužnika uzdržavanja tako i prava države zajedničkog državljanstva stranaka, ako ga oni imaju.

Članak 7.

Određivanje mjerodavnog prava za potrebe određenog postupka

1. Neovisno o člancima od 3. do 6., vjerovnik uzdržavanja i dužnik uzdržavanja za potrebe isključivo određenog postupka u dotičnoj državi mogu izričito odrediti pravo te države kao mjerodavno pravo za obvezu uzdržavanja.

2. Takvo određivanje mjerodavnog prava pred institucijom koja vodi postupak utvrđuje se sporazumom kojeg potpisuju obje stranke, koji je u pisanom obliku ili zabilježen na bilo kakvom mediju i koji sadrži informacije koje su dostupne tako da se mogu koristiti za naknadno upućivanje.

Članak 8.

Određivanje mjerodavnog prava

1. Neovisno o člancima od 3. do 6., vjerovnik uzdržavanja i dužnik uzdržavanja mogu u bilo kojem trenutku odrediti jedno od sljedećih prava kao mjerodavno za obvezu uzdržavanja:

- (a) pravo bilo koje države čije je bilo koja stranka državljanin u trenutku određivanja;
- (b) pravo države u kojoj bilo koja stranka ima uobičajeno boravište u trenutku određivanja;
- (c) pravo koje su stranke odredile kao mjerodavno za ili pravo koje je *de facto* primijenjeno na njihov imovinski režim;
- (d) pravo koje su stranke odredile kao mjerodavno za ili pravo koje je *de facto* primijenjeno na njihov razvod braka ili rastavu.

2. Takav je sporazum u pisanom obliku ili zabilježen na bilo kakvom mediju, potpisuju ga obje stranke i sadrži informacije koje su dostupne tako da se mogu koristiti za naknadno upućivanje.

3. Stavak 1. ne primjenjuje se na obveze uzdržavanja u pogledu osobe mlađe od 18 godina ili odrasle osobe koja zbog oštećenih ili nedostatnih vlastitih osobnih sposobnosti nije u mogućnosti štiti svoje interese.

4. Neovisno o pravu koje su stranke odredile u skladu sa stavkom 1., pitanje može li se vjerovnik uzdržavanja odreći svog prava na uzdržavanje određuje se pravom države uobičajenog boravišta vjerovnika uzdržavanja u trenutku određivanja prava.

5. Osim ako su stranke u trenutku određivanja prava bile u potpunosti obaviještene o tome i ako su bile potpuno svjesne posljedica svog određivanja, pravo koje su stranke odredile ne primjenjuje se ako bi primjena tog prava za posljedicu imala očigledno nepravdne ili neopravdane posljedice za bilo koju stranku.

Članak 9.

„Domicil” umjesto „državljanstva”

Država koja upotrebljava pojam „domicil” kao povezujući faktor u obiteljskim stvarima može obavijestiti Stalni ured Haške konferencije o međunarodnom privatnom pravu da se, za potrebe slučajeva koji dođu pred njezina tijela, riječ „državljanstvo” u člancima 4. i 6. zamjenjuje riječju „domicil” kako je definirana u toj državi.

Članak 10.

Javna tijela

Pravo javnog tijela da zahtijeva povrat naknade koja vjerovniku uzdržavanja isplaćena umjesto uzdržavanja uređeno je pravom koje vrijedi za to tijelo.

Članak 11.

Područje primjene mjerodavnog prava

Pravo mjerodavno za obvezu uzdržavanja određuje *inter alia*:

- (a) može li, u kojoj mjeri i od koga vjerovnik uzdržavanja zahtijevati uzdržavana uzdržavanje;
- (b) do koje mjere vjerovnik uzdržavanja može zahtijevati retroaktivno uzdržavanje;
- (b) temelj za izračun iznosa uzdržavanja i indeksacije;
- (d) tko je ovlašten pokrenuti postupak uzdržavanja, osim za pitanja povezana s postupovnom sposobnošću i zastupanjem u postupku;
- (e) zastaru ili prekluzivne rokove;
- (f) obujam obveze dužnika uzdržavanja kada javno tijelo zahtijeva povrat naknada koje su osigurane za vjerovnika uzdržavanja umjesto uzdržavanja.

Članak 12.

Isključenje uzvrata i upućivanja na daljnje pravo

Pojam „pravo” u Protokolu znači pravo koje je na snazi u državi, osim njezinih pravila o izboru prava.

Članak 13.

Javni poredak

Primjena prava određenog na temelju Protokola može se odbiti samo u mjeri u kojoj bi njegovi učinci bili očigledno u suprotnosti s javnim poretom sudišta.

Članak 14.

Određivanje iznosa uzdržavanja

Čak i ako je mjerodavnim pravom predviđeno drukčije, prilikom određivanja iznosa uzdržavanja u obzir se uzimaju potrebe vjerovnika uzdržavanja i sredstva dužnika uzdržavanja te svaka naknada koju je vjerovnik uzdržavanja osoba primio umjesto povremenih isplata uzdržavanja.

Članak 15.

Neprijemna Protokola na unutarnje sukobe

1. Država ugovornica u kojoj se na obveze uzdržavanja primjenjuju različiti pravni sustavi ili skupovi propisa nisu obvezne primjenjivati pravila Protokola na sukobe koji su isključivo između takvih različitih sustava ili skupova propisa.

2. Ovaj se članak ne primjenjuje na Organizaciju za regionalnu ekonomsku integraciju.

Članak 16.

Neujednačeni pravni sustavi – teritorijalni

1. U odnosu na državu u kojoj se na bilo koje pitanje obuhvaćeno ovim Protokolom primjenjuju dva ili više pravnih sustava ili skupa pravnih pravila u različitim teritorijalnim jedinicama:

(a) svako upućivanje na pravo države tumači se kao upućivanje, prema potrebi, na pravo koje je na snazi u odgovarajućoj teritorijalnoj jedinici;

(b) svako upućivanje na nadležna tijela ili javna tijela te države tumači se kao upućivanje, prema potrebi, na ona tijela koja su ovlaštena djelovati u odgovarajućoj teritorijalnoj jedinici;

(c) svako upućivanje na uobičajeno boravište u toj državi članici tumači se kao upućivanje, prema potrebi, na uobičajeno boravište u odgovarajućoj teritorijalnoj jedinici;

(d) svako upućivanje na državu čije su dvije osobe državljani tumači se kao upućivanje na teritorijalnu jedinicu određenu pravom te države ili, u nedostatku odgovarajućih pravila, na teritorijalnu jedinicu s kojom je obveza uzdržavanja najbliže povezana;

(e) svako upućivanje na državu koje je osoba državljanin tumači se kao upućivanje na teritorijalnu jedinicu određenu pravom te države ili, u nedostatku odgovarajućih pravila, na teritorijalnu jedinicu s kojom osoba ima najbližu vezu.

2. Za potrebe utvrđivanja mjerodavnog prava na temelju Protokola u odnosu na državu koja se sastoji od dvaju ili više teritorijalnih jedinica, od kojih svaka ima svoj vlastiti pravni sustav ili skup propisa u pogledu pitanja obuhvaćenih ovim Protokolom, primjenjuju se sljedeća pravila:

(a) ako su u takvoj državi na snazi pravila kojima se utvrđuje pravo čije teritorijalne jedinice je mjerodavno, primjenjuje se pravo te jedinice;

(b) u nedostatku takvih pravila, primjenjuje se pravo odgovarajuće teritorijalne jedinice kako je određeno u stavku 1.

3. Ovaj se članak ne primjenjuje na Organizaciju za regionalnu ekonomsku integraciju.

Članak 17.

Neujednačeni pravni sustavi – sukobi među osobama

Za potrebe utvrđivanja mjerodavnog prava na temelju Protokola u odnosu na državu koja ima dva ili više pravnih sustava ili skupova propisa mjerodavnih za različite kategorije osoba u pogledu pitanja obuhvaćenih ovim Protokolom, svako upućivanje na pravo takve države tumači se kao upućivanje na pravni sustav određen pravilima na snazi u toj državi.

Članak 18.

Usklađivanje s prethodnim haškim konvencijama o uzdržavanju

U odnosima između država ugovornica, ovim se Protokolom zamjenjuje Haška konvencija od 2. listopada 1973. o pravu mjerodavnom za obveze uzdržavanja djece i Haška konvencija od 24. listopada 1956. o pravu mjerodavnom za obveze uzdržavanja djece.

Članak 19.

Usklađivanje s drugim instrumentima

1. Ovim se Protokolom ne utječe na bilo koji drugi međunarodni instrument kojeg države ugovornice jesu ili postanu stranke i koji sadrži odredbe o pitanjima uređenim Protokolom, osim ako države koje su stranke takvog instrumenta daju suprotnu izjavu.

2. Stavak 1. također se primjenjuje na ujednačene zakone temeljene na posebnim regionalnim ili drugim vezama između dotičnih država.

Članak 20.

Jedinstveno tumačenje

Pri tumačenju ovog Protokola u obzir se uzimaju njegov međunarodni karakter i potreba za promicanjem njegove jedinstvene primjene.

Članak 21.

Preispitivanje praktične primjene Protokola

1. Glavni tajnik Haške konvencije o privatnom međunarodnom pravu prema potrebi saziva Posebno povjerenstvo radi preispitivanja praktične primjene Protokola.

2. Države ugovornice za potrebe takvog preispitivanja surađuju sa Stalnim uredom Haške konvencije o međunarodnom privatnom pravu u prikupljanju sudske prakse u pogledu primjene Protokola.

Članak 22.**Prijelazne odredbe**

Ovaj se Protokol ne primjenjuje na uzdržavanje koje se zahtijeva u državi ugovornici u vezi s razdobljem prije njegova stupanja na snagu u toj državi.

Članak 23.**Potpis, ratifikacija i pristupanje**

1. Ovaj Protokol mogu potpisati sve države.
2. Ovaj Protokol podliježe ratifikaciji, prihvatanju ili odobrenju država potpisnica.
3. Ovom Protokolu mogu pristupiti sve države.
4. Isprave o ratifikaciji, prihvatanju, odobrenju ili pristupanju polažu se kod ministra vanjskih poslova Kraljevine Nizozemske, koji je depozitar Protokola.

Članak 24.**Organizacije za regionalnu ekonomsku integraciju**

1. Organizacija za regionalnu ekonomsku integraciju, koja se sastoji isključivo od suverenih država i nadležna je za neka ili sva pitanja koja su uređena Protokolom, može jednako tako potpisati, prihvatiti ili odobriti Protokol ili mu pristupiti. Organizacija za regionalnu ekonomsku integraciju u tom slučaju ima prava i obveze države ugovornice, u mjeri u kojoj je Organizacija nadležna za pitanja koja su uređena Protokolom.
2. Organizacija za regionalnu ekonomsku integraciju pri potpisivanju, prihvatanju, odobrenju ili pristupanju u pisanom obliku obavješćuje depozitara o pitanjima koja su uređena Protokolom, a u pogledu kojih su njezine države članice prebacile nadležnost na tu Organizaciju. Organizacija odmah obavješćuje depozitara u pisanom obliku o svim promjenama njezine nadležnosti kako je utvrđeno u najnovijoj obavijesti danoj na temelju ovog stavka.
3. Organizacija za regionalnu ekonomsku integraciju može pri potpisivanju, prihvatanju, odobrenju ili pristupanju izjaviti, u skladu s člankom 28., da je nadležna za sva pitanja koja su uređena ovim Protokolom i da su države članice koje su na Organizaciju za regionalnu ekonomsku integraciju prenijele nadležnost u pogledu dotičnih pitanja obvezane Protokolom na temelju potpisa, prihvatanja, odobrenja ili pristupa Organizacije.

4. Za potrebe stupanja na snagu Protokola, nijedan se instrument koji je položila Organizacija za regionalnu ekonomsku suradnju ne računa, osim ako Organizacija za regionalnu ekonomsku suradnju da izjavu na temelju stavka 3.

5. Prema potrebi, svako upućivanje u Protokolu na „državu ugovornicu” ili „državu” jednako se primjenjuje na Organizaciju za regionalnu ekonomsku suradnju koja je stranka Protokola. U slučaju da Organizacija za regionalnu ekonomsku integraciju da izjavu na temelju stavka 3. svako upućivanje u Protokolu na „državu ugovornicu” ili „državu” jednako se, prema potrebi, primjenjuje na odgovarajuće države članice Organizacije.

Članak 25.**Stupanje na snagu**

1. Protokol stupa na snagu prvoga dana mjeseca koji slijedi nakon isteka tri mjeseca od polaganja drugog instrumenta o ratifikaciji, prihvatanju, odobrenju ili pristupanju iz članka 23.
2. Nakon toga Protokol stupa na snagu:
 - (a) za svaku državu ili svaku Organizaciju za regionalnu ekonomsku integraciju iz članka 24. koja naknadno ratificira, prihvati ili odobri Protokol ili mu pristupi, prvoga dana mjeseca koji slijedi nakon isteka tri mjeseca od polaganja njezinog instrumenta o ratifikaciji, prihvatanju, odobrenju ili pristupanju;
 - (b) za teritorijalnu jedinicu na koju je Protokol proširen u skladu s člankom 26., prvoga dana mjeseca koji slijedi nakon isteka tri mjeseca nakon slanja obavijesti o izjavi iz tog članka.

Članak 26.**Izjave u pogledu neujednačenih pravnih poredaka**

1. Ako država ima dvije ili više teritorijalne jedinice u kojima su mjerodavni različiti pravni sustavi u odnosu na pitanja obuhvaćena ovim Protokolom, ona pri potpisivanju, ratifikaciji, prihvatanju, odobrenju ili pristupanju može u skladu s člankom 28. izjaviti da se Protokol proširuje na sve njezine teritorijalne jedinice ili samo na jednu ili na više njih te može izmijeniti ovu izjavu dostavljanjem druge izjave u bilo kojem trenutku.
2. O svakoj takvoj izjavi obavješćuje se depozitar i u njoj su izričito navedene teritorijalne jedinice na koje se Protokol primjenjuje.
3. Ako država ne da izjavu na temelju ovog članka, Protokol se proširuje na sve teritorijalne jedinice te države.

4. Ovaj se članak ne primjenjuje na Organizaciju za regionalnu ekonomsku integraciju.

Članak 27.

Rezerve

Nisu dopuštene rezerve na ovaj Protokol.

Članak 28.

Izjave

1. Izjave iz članka 24. stavka 3. i članka 26. stavka 1. mogu se dati pri potpisivanju, ratifikaciji, prihvatanju, odobrenju ili pristupanju ili u bilo kojem trenutku nakon toga te se mogu izmijeniti ili povući u bilo kojem trenutku.

2. O izjavama, izmjenama i povlačenjima obavješćuje se depozitar.

3. Izjava koja je dana pri potpisivanju, ratifikaciji, prihvatanju, odobrenju ili pristupanju proizvodi učinke istodobno sa stupanjem na snagu ovog Protokola za dotičnu državu.

4. Izjava koja je dana naknadno, i svaka izmjena ili povlačenje izjave, proizvodi učinke prvoga dana mjeseca koji slijedi nakon isteka tri mjeseca od datuma kada depozitar primi obavijest.

Članak 29.

Otkaz

1. Države ugovornice ovog Protokola mogu otkazati ovaj Protokol slanjem pisane obavijesti depozitaru. Otkaz može biti ograničen na određene teritorijalne jedinice države s neujednačenim pravnim sustavom na koji se primjenjuje ovaj Protokol.

2. Otkaz proizvodi učinke prvoga dana mjeseca koji slijedi nakon isteka 12 mjeseci nakon datuma kada depozitar primi obavijest. Kada je u obavijesti naznačeno dulje razdoblje prije nego otkaz počne proizvoditi učinke, otkaz proizvodi učinke nakon isteka takvog duljeg razdoblja nakon datuma kada depozitar primi obavijest.

Članak 30.

Obavijest

Depozitar obavješćuje članove Haške konferencije o međunarodnom privatnom pravu i druge države i organizacije za regionalnu ekonomsku integraciju koje su potpisale, ratificirale, prihvatile, odobrile ili pristupile u skladu s člancima 23. i 24. o sljedećem:

- (a) potpisima i ratifikacijama, prihvatanjima, odobrenjima i pristupanjima iz članka 23. i 24.;
- (b) datumu stupanja na snagu Protokola u skladu s člankom 25.;
- (c) izjavama iz članka 24. stavka 3. i članka 26. stavka 1.;
- (d) otkazima iz članka 29.

U potvrdu toga dolje potpisani, koji su za to propisno ovlašteni, potpisali su ovaj Protokol.

Sastavljeno u Haagu 23. studenoga 2007., na engleskom i francuskom jeziku, od kojih su oba teksta jednako vjerodostojna, u jednom primjerku koji se polaže u arhiv Vlade Kraljevine Nizozemske, a kojeg se ovjereni primjerak diplomatskim putem šalje svakom članu Haške konferencije o međunarodnom privatnom pravu na datum njezinog dvadesetprvog zasjedanja i svim drugim državama koje su sudjelovale na tom zasjedanju.